

Семеншин О.М.,

Національний університет "Острозька академія"

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ ТА СОЦІОПРАГМАТИЧНІ АСПЕКТИ КОМПЛІМЕНТАРНИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВАХ

Сьогодні вже не виникає сумнівів у тому, що мова – явище суспільне, бо народжується вона саме у певній групі, в соціумі. У мові закодована історія нації, яка в свою чергу є носієм цієї мови. Мова нації та її культура становлять органічне ціле. Знання культури певного народу відіграє важливу роль при спілкуванні з представниками інших народностей.

Саме мовленнєвий етикет є одним з найважливіших аспектів міжкультурної комунікації. Незнання елементарних правил поведінки може спричинити порушення комунікації і навіть конфлікти. Останнім часом велика увага приділяється такому елементу етикетної комунікації, як компліментарне висловлювання, оскільки воно є мовленнєвою стратегією спрямованою на створення соціальної взаємодії, знаряддям налагодження комунікації та інструментом встановлення дружніх стосунків.

В широкому значенні слова, комплімент, лінгво- і культуро-специфічне висловлювання з метою похвалити когось чи зробити комусь приємність [2:5], є досить важливим елементом у спілкуванні представників як англосовної, так і франкомовної культури, адже позитивна оцінка мовця, його позитивна реакція на певний предмет чи особу, а також прагнення мовця принести задоволення адресату і тим самим виявити своє прихильне ставлення до нього є тими факторами, що впливають на стосунки між комунікантами, а, отже, впливають і на результат спілкування в цілому.

Під компліментарним висловлюванням ми розуміємо висловлювання, що містить позитивну оцінку адресата (його особистих якостей, вчинків і т.д.) зі сторони мовця, мета якого викликати в адресата позитивний емоційний стан [3: 107].

Яскравою рисою сучасної лінгвістики є її функціоналізм, котрий проявляється у тому, що всі досліджувані у ній одиниці, категорії чи будь-які мовленнєві форми розглядаються в першу чергу

з точки зору функцій, які вони виконують. В даній статті ми наведемо результати дослідження соціокультурних та соціопрагматичних аспектів компліменту в англійській і французькій мовах.

Під час міжкультурної комунікації важливим є те, що іноземці повинні звертати особливу увагу на соціолінгвістичні правила і норми країни, мову якої вони вивчають. Оскільки саме соціолінгвістична компетенція є невід’ємною часткою для правильного використання лінгвістичних форм.

В американській як і у англійській комунікативній культурі надання компліменту – це важлива соціальна стратегія, яка дозволяє створювати і підтримувати соціальну взаємодію. Нехтування компліментами в цих культурах може розглядатися як знак несхвалення, а невірне використання компліментів може викликати збої в комунікації і навіть образу. Проте надання і відповідь на компліменти можуть створювати труднощі для іноземців. Причинами непорозумінь є різні норми надання компліментів і відповіді на них у різних культурах. Як зазначав Р. Холмс первинні функції компліменту в англійській культурі є емоційна і соціальна, а не інформативна [5:485].

Про важливість компліментів в американській культурі свідчать численні інтернет сторінки, де можна знайти будь-яку інформацію про те, як надавати і відповідати на компліменти.

Розглянемо основні функції компліменту в англійському суспільстві. Отже, найчастіше компліменти вживають для того, щоб [5]:

1. виразити захоплення чи схвалення чийсь дії/зовнішності;

“Now your hair, I don’t know what it is like! It’s as bright as copper and gold, as red as burnt copper, and it has gold threads where the sun shines on it. Fancy their saying it’s brown.” (Lawrence)

2. встановити чи зберегти солідарність;

“I don’t think you lot need me all that much,” said Jenkin in a tentative tone. “I’ve always felt like the odd man out.” <... >

“What perfect nonsense!” said Gerard, regaining a little confidence. “You’re central, you’re essential, even Crimond saw this. He said you were the best” (Murdoch).

3. замість привітання\подяки\вибачення\поздоровлення;

“I’ll have it” said Tod, forking up the two pieces of chicken, “You’ve excelled yourself as usual, Jonty” (J. Cooper)

4. розпочати і підтримати розмову (комунікаційна тактика);

“Did you have a good trip?” asked the Welshman.

“A busy one”.

“I read your article about Bahrain. Most amusing”.

“Bahrain’s amusing. The Indian shop keepers are the only economists on the archipelago” (Ludlum)

5. заохотити певний тип поведінки.

“...In fact, I have a fun job for you”. – “What’s that?...”

“Sing to me”. (She sings). – “Nice, Judy”... “Terrific. You were really getting into it” (Updike)

Щодо британсько-американських відмінностей, то можна виділити наступне. Англіїці вважаються досить стриманими та замкнутими людьми [3:137]. Американці ж, навпаки, створюють враження людей досить товариських. Соціологи, характеризуючи манери поведінки представників цієї культури, вказують на властивість американців негайно демонструвати свою дружелюбність, голосно сміятися, посміхатися, хлопати вас по плечу і всіляко показувати свою сердечність і прихильність. Американцям характерне узагальнене, не спрямоване на конкретну людину дружелюбне ставлення до всіх членів суспільства. Американський варіант інтерпретації поняття “гарні міжособистісні стосунки” Анна Вежбіцька описує за допомогою формули “Я хочу, щоб всі відчували щось хороше” [1]. Така риса також пояснює і постійне вживання компліменту американцями.

Отже, в англо-американській культурі зовнішня гармонія взаємовідносин цінується більше, ніж душевна близькість, щирість і правдивість. Представники британської і американської культур цінують прагнення комунікативного партнера зробити їм приємність, хай навіть за допомогою безпідставної похвали, оскільки вважають, що в спілкуванні щирість не так важлива, як прояв (навіть символічний) поваги до гідності особистості [7:34].

Тепер розгляньмо особливості вживання компліментів у французькій мові. Перш за все, слід зазначити, що слово “комплімент” (“compliment”) прийшло в англійську саме з французької і первинно означало “вітання” (“greeting”).

Першою помітною відмінністю є те, що французи використовують компліментарні висловлювання набагато рідше, ніж представники англосовітних (особливо американської) культури [6:178]. Тобто французи менше використовують інструментальні компліменти. Особливо це стосується такої теми як зовнішність. Французи набагато рідше роблять один одному компліменти, які стосуються одягу чи зовнішності, винятково якщо це щось екстраординарне.

Проаналізувавши більше 80 прикладів компліментарних ви-

словлювань можна виділити такі основні побічні функції компліментів у дискурсі:

1) комплімент при першій зустрічі використовується для встановлення дружніх стосунків із новим співрозмовником;

"Mon ch er, votre petite princesse est très bien, très bien..." (Tolstoy)

2) комплімент для підтримання дружніх відносин. Цей тип компліменту використовується для висловлення симпатії;

"Ravissante ! Une vrai nature d'élite, fort instruite d'ailleurs, et artiste jusqu'au bout des doigts..." (Maupassant)

3) комплімент використовується як відповідь на комплімент. Цей тип компліменту є досить частотним в французькій мові;

" – Tu es bien aimable, mon ami!

– Et toi, tu es bien raisonnable et bien courageuse, ma petite. Tu n'as toujours pas peur ? " (Leblanc)

4) комплімент як частина подяки;

" – Merci, merci... tu es bonne..." (Cocteau)

5) комплімент використовується при проханні.

" Tu es une grand fille. Je compte sur toi. Elizabeth ne remerciait. " (Cocteau)

Загалом, слід зазначити, що національно-культурні відмінності у вживанні компліментів між американцями, англійцями і французами не надто істотні. Оскільки англійська мова належить до германських, а французька мова до групи романських мов, то більше відмінностей спостерігається у лексиці, стилістиці та граматичній структурі компліментарних висловлювань.

Література:

1. Вежбицкая А. Сопоставление культур через посредство лексики и прагматики / Пер. с англ. А.Д. Шмелева. – М.: Языки славянской культуры, 2001. – 272 с.

2. Кокойло Л.О. Компліментарні висловлювання в сучасній англійській мові (структура, семантика, вживання). Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04. / Київськ. держ. лінгв. ун-т. – Київ, 1996. – 24 с.

3. Мищенко В.Я. Классификация речевых актов комплимента // Вісник Харківського державного університету: № 390. Актуальні проблеми теорії комунікації та викладання іноземних мов. – Харків: Константа, 1997. – С. 107-111.

4. Сухарев В.А., Сухарев М.В. Европейцы и американцы глазами психолога. – Минск: Беларусь, 2000. – 366 с.

5. Holmes, J & D. Brown. (1987). Teachers and students learning about compliments. TESOL Quarterly, 21, 523-546.

6. Manes J. Compliments: A Mirror of Cultural Values // Sociolinguistics and Language Acquisition. N. Wolfson, E. Judd (Eds.) – Rowley: Newbury, 1983. – P. 96-102.

7. Wolfson N. An Empirically Based Analysis of Complimenting in American English // Sociolinguistics and Language Acquisition. N. Wolfson, E. Judd (Eds.) – Rowley: Newbury, 1983. – P. 82-95.